

Üst Bili? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Üst Bili? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32253>

Özet

Üst Bili? Ölçe?i, bireylerin kendi öğrenme süreçleri hakkındaki farkındalıkları ve bu süreçleri düzenleme yeteneklerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçek, Sevgi Turan'ın 2009 yılında yayımlanmamış doktora tezi kapsamında oluşturulmuştur. 28 maddeden oluşan bu geliştirme ölçe?i, yüksek düzeyde iç tutarlılığı (Cronbach Alfa = 0.91) sahip olup, faktör analizleri sonucunda tek boyutlu bir yapı sergilemiştir. Ölçek, özellikle akademik bağlamda öğrencilerin öğrenme becerileri, tutumları ve davranışları arasındaki ilişkileri incelemeye kullanılmak üzere tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Üst Bili?, Üst Bili? Ölçe?i, Öğrenme Becerileri, Psikolojik Ölçme, Ölçek Geliştirme, Akademik Bağlantı, Öz Düzenleme, Hacettepe Üniversitesi.

Yazarlar

Sevgi Turan

Amaç

Bu ölçe?in temel amacı, bireylerin **üst bili?** (metacognition) düzeylerini güvenilir ve geçerli bir şekilde tespit etmektir. Üst bili?, bireyin kendi bilişsel süreçlerini bilme ve kontrol etme yeteneği olarak tanımlanır. Ölçek, tez çalışması bağlamında, probleme dayalı öğrenmeye (PDÖ) yönelik tutumlar, genel öğrenme becerileri ve akademik bağlantı arasındaki karmaşık ilişkileri incelemek için kullanılmıştır.

Ölçek, katılımcıların çalışmaları sırasında kullandıkları stratejilerin farkında olma, bilgileri ilişkilendirme ve öğrenme süreçlerini sorgulama gibi temel üst bilişsel davranışları ne sıklıkta sergilediklerini belirlemeyi hedefler. Bu sayede eğitim ve psikoloji alanındaki araştırmacılar, öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme kapasitelerini değerlendirmede standart bir araç sunulmaktadır.

Yapı

Üst Bili? Ölçe?i, bilişsel süreçlerin farkındalığı ve düzenlenmesi psikolojik yapıdır ve ölçmektedir. Ölçek, bağlamda çok boyutlu bir yapıyı test etmek üzere tasarlanmamış olsa da, gerçekleştirilen kapsamlı faktör analizleri sonucunda, kuramsal olarak tanımlanan alt boyutlara ilişkin yeterli ayrıma göstermemiştir ve bu nedenle 28 madde ile ölçülen, güçlü bir şekilde **tek boyutlu** (unidimensional) bir yapı olarak kabul edilmiştir.

Bu tek boyutlu yapı, genel bir üst bilişsel yeterliliği temsil etmektedir. Üst bilişsel süreçler genellikle "bilgi bilgisi" (kendi bilgi süreçleri hakkında bilgi sahibi olma) ve "bilgi düzenlemesi" (öğrenme stratejilerini planlama, izleme ve değerlendirme) olmak üzere iki ana bileşene ayrılır. Ölçek maddeleri, bu iki ana bileşenin genel bir göstergesi olarak işlev görür.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla **Açıklayıcı Faktör Analizi (Faktör Analizi)** uygulanmıştır. Örneklem yeterliliğini test etmek için kullanılan **KMO Katsayısı** 0.966 gibi oldukça yüksek bir değerde bulunmuştur, bu da verilerin faktör analizi için mükemmel düzeyde uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca, küresel anlamlılığı test eden Bartlett testi, $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Faktör yük değerleri 0.416 ile 0.704 arasında değişmektedir ki bu değerler, maddelerin ölçülen yapıyı temsil etmede yeterli düzeyde katkı sağladığını göstermektedir. Ölçekteki maddeler, toplam varyansın %54.55'ini açıklamaktadır; bu oran, psikolojik ölçüm araçları için yüksek düzeyde açıklayıcılık sunmaktadır.

Güvenirlilik

Ölçeğin iç tutarlılığı, güvenirlik analizleriyle test edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı olan **Cronbach Alfa** değeri 0.91 olarak hesaplanmıştır.

0.91 değeri, ölçeğin maddelerinin birbiriyle tutarlı olduğunu ve aynı psikolojik yapıyı ölçtüğünü gösteren mükemmel bir güvenirlik düzeyine işaret eder. Bu yüksek iç tutarlılık, **Üst Biliş Ölçeği**'nin akademik araştırmalarda güvenle kullanılabileceğini teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme sürecinde, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. İlk analiz sonuçları 9 farklı faktörün varlığını işaret etmiştir. Ancak bu yapının teorik olarak tatmin edici olmaması üzerine analiz tekrarlanmıştır. Tekrarlanan analizler sonucunda 6 faktörlü bir yapıya ulaşılmıştır.

Bununla birlikte, elde edilen bu 6 faktörlü yapının, üst biliş literatüründe kuramsal olarak kabul gören alt boyutlara karşılık gelmediği belirlenmiştir. Bu nedenle, ölçeğin en güçlü ve teorik olarak anlamlı yapısının, tüm maddelerin tek bir genel **üst biliş** faktörünü ölçtüğü **tek boyutlu** bir yapı olduğu sonucuna varılmıştır. Bu yapısal karar, ölçeğin nihai 28 maddelik formunun temelini oluşturmuştur.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Geliştirme (Developmental Scale)

Format: 28 madde, Tek boyutlu yapı

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Yükseköğretim öğrencileri (Doktora tezi kapsamında, genellikle üniversite öğrencileri)

Age Group: Genç Yetkinlik

Population Details: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi bünyesinde yürütülen doktora tezi kapsamında kullanılmıştır.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Derecelendirme: 5'li Likert Ölçeği (Kesinlikle Katılmıyorum'dan Kesinlikle Katılıyorum'a kadar)

Anahtar Kelimeler

Psikometri, Yükseköğretim, Probleme Dayalı Öğrenme, Geçerlik, Güvenilirlik, Cronbach Alfa, Faktör Analizi, Üst Biliş.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Sevgi Turan

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: sturan@hacettepe.edu.tr

Correspondence Address: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.

Şartlar, Ücret ve Test Yolu

Ölçek, Sevgi Turan'ın 2009 tarihli doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar ile doğrudan iletişime geçilmesi tavsiye edilir. Ticari kullanım ücretleri hakkında bilgi almak için yazarın e-posta adresine başvurulmalıdır.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: ust-bilis-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Turan, S. (2009). *Probleme dayalı öğrenmeye ilişkin tutumlar. öğrenme becerileri ve başarıları arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.

Üst Biliş Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek toplam 28 maddeden oluşmaktadır. Aşağıda ölçekten örnek maddeler sunulmuştur:

9- Çalışırken hangi stratejiyi kullandığımı farkında olurum.

22-Bildiklerimle öğrendiklerimin ilişkili olup olmadığını kendime sorarım.

ARABPSYCHOLOGY.COM